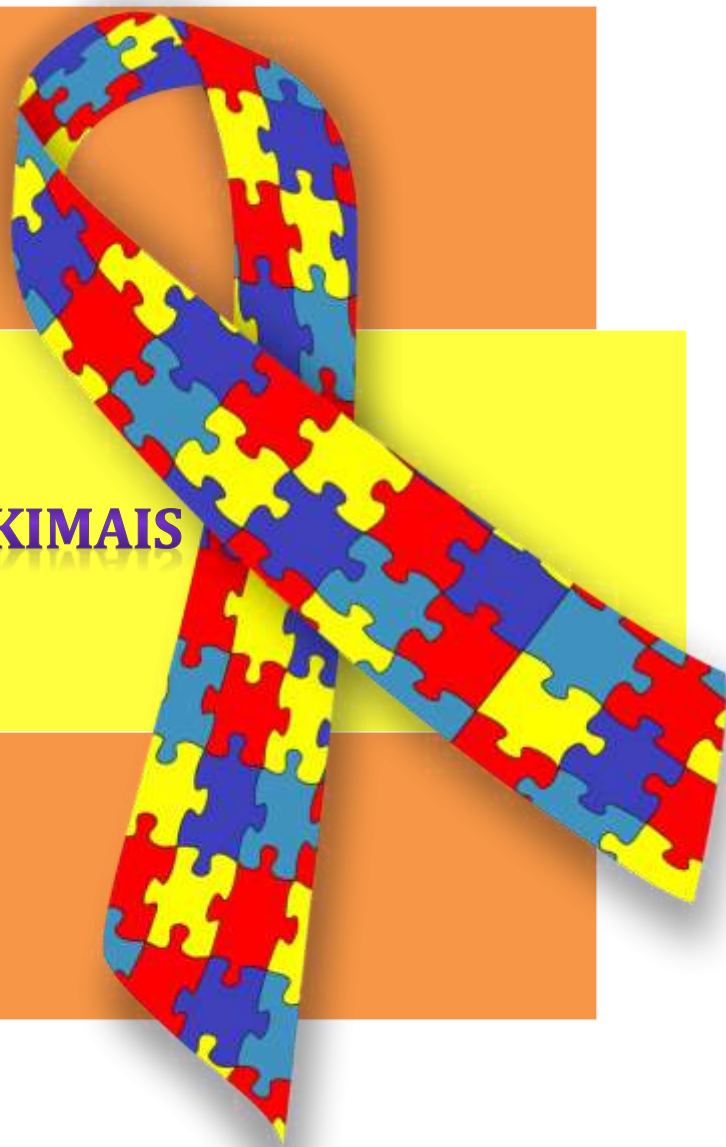

VISUOMENĖS SVEIKATOS NETOLYGUMAI

2019, NR. 1(34)

**VAIKŲ LIGOTUMO
ĮVAIRIAPUSIAIS RAIDOS SUTRIKIMAIS
APŽVALGA**

Vilnius, 2019

VAIKŲ LIGOTUMO ĮVAIRIAPUSIAIS RAIDOS SUTRIKIMAIS APŽVALGA

Šioje apžvalgoje analizuotas 2014–2018 m. vaikų (0–17 m.) ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais (TLK-10-AM kodas F84) bei išsamiau nagrinėtas vaikystės autizmas (F84.0).

Ligotumas analizuotas pagal **metus, lytį, amžiaus grupes** ir **savivaldybes**. Duomenų šaltinis – Privalomojo sveikatos draudimo informacinė sistema „Sveidra“. Žemėlapis sudarytas naudojant Jenks' Natural breaks klasifikacijos metodą. Šioje analizėje nenagrinėtos dinamikos ar skirtumų priežastys, nes norint jas išaiškinti, reikalingi specialūs epidemiologiniai tyrimai.

Apžvalgoje naudojamos sąvokos:

Ligotumas – savivaldybės gyventojų, kuriems ambulatorinėse ar stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose (ASPĮ) užregistruota bent viena liga ar trauma, ir vidutinio metinio gyventojų skaičiaus santykis.

Įvairiapusiai raidos sutrikimai – šiai grupei priklausantys sutrikimai apibūdinami kokybinėmis socialinio bendravimo ir komunikacijos anomalijomis bei ribotu, stereotipiniu ir pasikartojančiu interesų ir veiklos ratu. Šios kokybinės anomalijos yra asmens iškreipto funkcionavimo visose situacijose požymis¹.

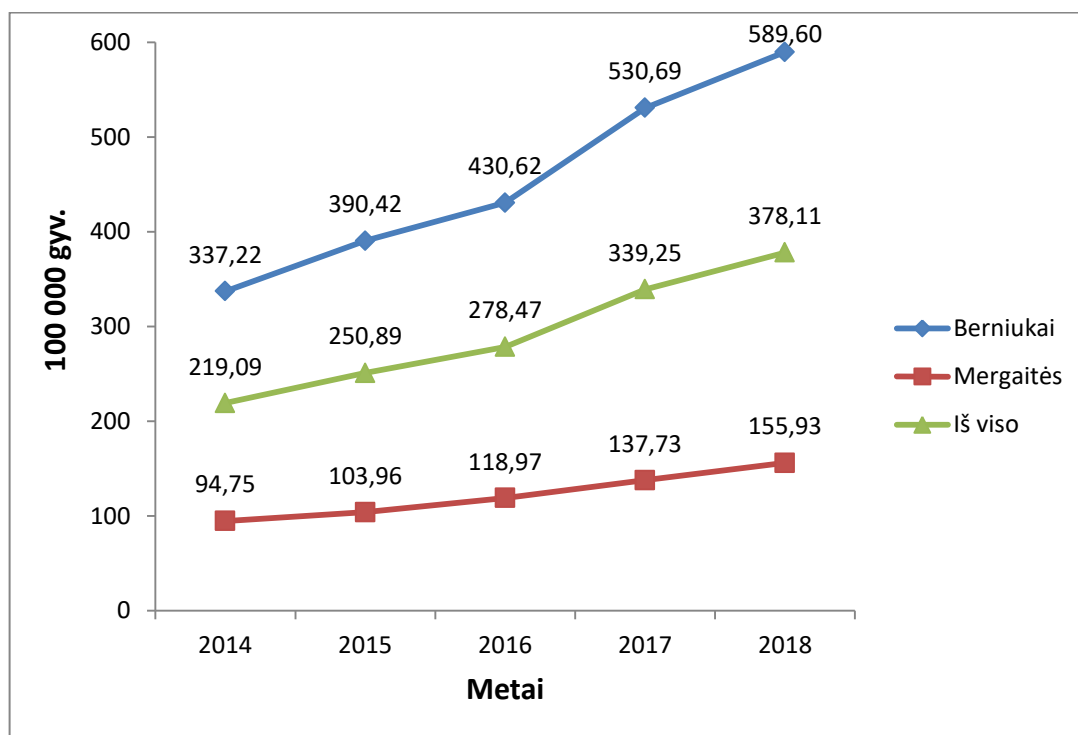
Vaikystės autizmas – tai įvairiapusis raidos sutrikimas, kuriam būdinga:

- a) nenormalus ar sutrikęs vystymasis, pasireiškiantis iki trejų metų amžiaus;
- b) psichopatologija visose trijose sutrikusiose funkcionavimo srityse: socialinio bendravimo, komunikacijos ir riboto, stereotipinio bei pasikartojančio elgesio. Be šių specifinių diagnostinių požymių dažni ir kiti, nespecifiniai sutrikimai: fobijos, miego ir mitybos sutrikimai, žema frustracijos riba bei agresija (nukreipta į save).

¹ <http://ebook.vlk.lt/e.vadovas/index.jsp>

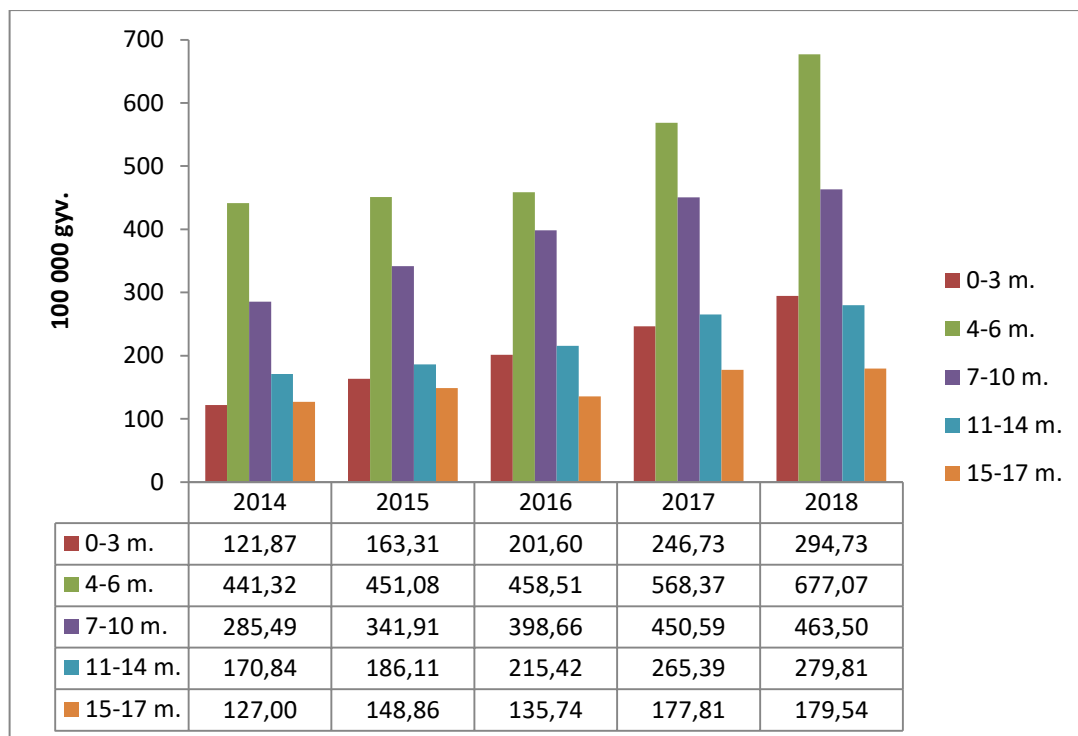
LIGOTUMAS ĮVAIRIAPUSIAIS RAIDOS SUTRIKIMAIS (F84)

Lietuvoje 0–17 m. amžiaus asmenų, kuriems ambulatorinėse ar stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruotas bent vienas įvairiapusės raidos sutrikimo susirgimas, skaičius 100 000 gyv. nuo 2014 m. iki 2018 m. išaugo 1,7 karto (1 pav.). Absoliutus skaičius padidėjo nuo 1158 (2014 m.) iki 1896 (2018 m.). Berniukų rodiklis visais analizuojamais metais apie 4 kartus didesnis nei mergaičių. 2018 m. berniukai sirgo įvairiapusiais raidos sutrikimais 1,7 karto daugiau nei 2014 m., mergaitės atitinkamai – 1,6 karto daugiau.

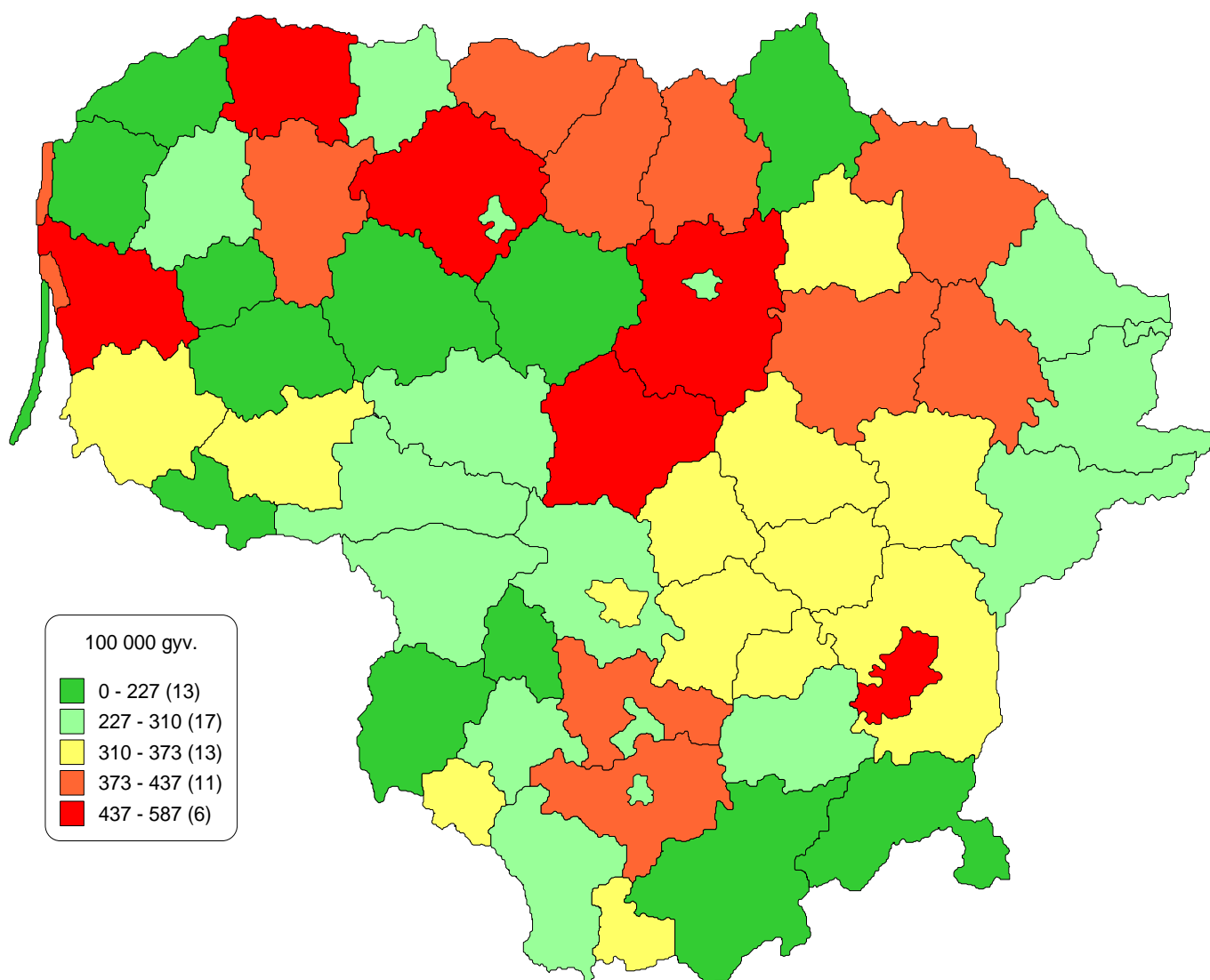
1 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais (F84) Lietuvoje 2014–2018 m. pagal lytį (100 000 gyv.)

Nuo 2014 m. iki 2018 m. vaikų ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais padidėjo visose amžiaus grupėse (2 pav.). Analizuojamais metais didžiausias ligotumas buvo 4–6 m. amžiaus grupėje, mažiausias – 15–17 m. amžiaus grupėje (išskyrus 2014 m., kai mažiausias – 0–3 m. amžiaus grupėje). Didžiausi pokyčiai nustatyti 0–3 m. amžiaus grupėje – per penkerius metus padidėjo 2,4 karto. Mažiausi pokyčiai – 15–17 amžiaus grupėje (2018 m. 1,4 karto daugiau nei 2014 m.).

2 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais (F84) Lietuvoje 2014–2018 m. pagal amžiaus grupes (100 000 gyv.)

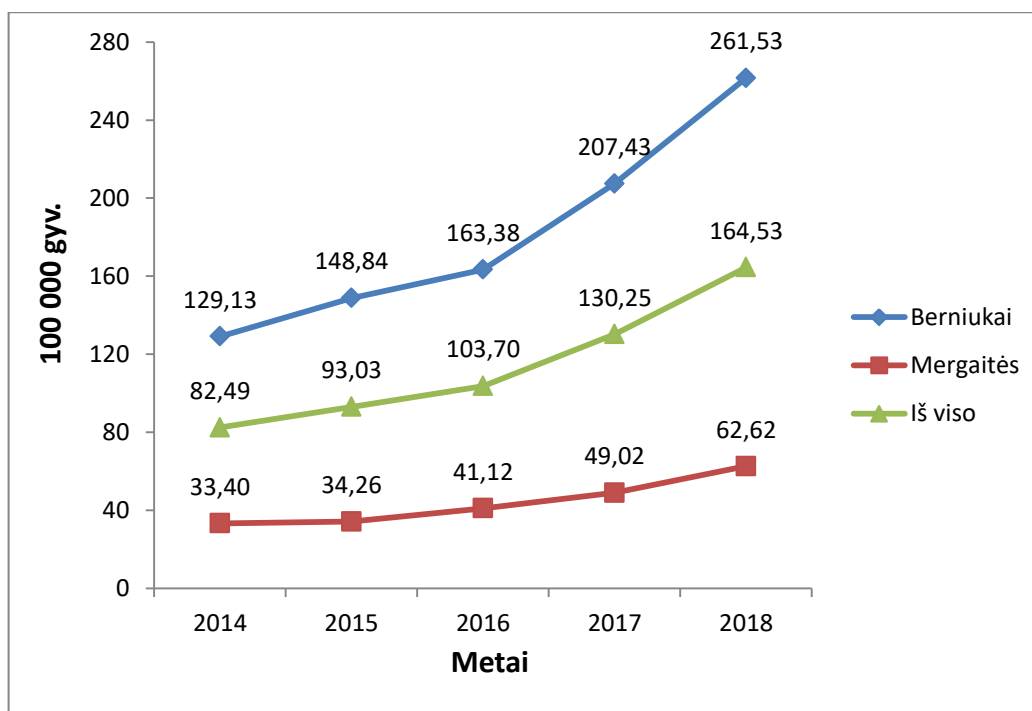
2018 m. didžiausias vaikų (0–17 m.) ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais (F84) Panevėžio miesto savivaldybėje (586,83/100 000 gyv., abs. sk. – 86), mažiausias – Pagėgių savivaldybėje (138,94/100 000 gyv., abs. sk. – 2) (3 pav.), o Neringos savivaldybėje tokių atvejų nebuvo. Išsamūs duomenys pateikti priede.

3 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas įvairiapusiais raidos sutrikimais (F84) Lietuvoje 2018 m. pagal savivaldybes (100 000 gyv.)

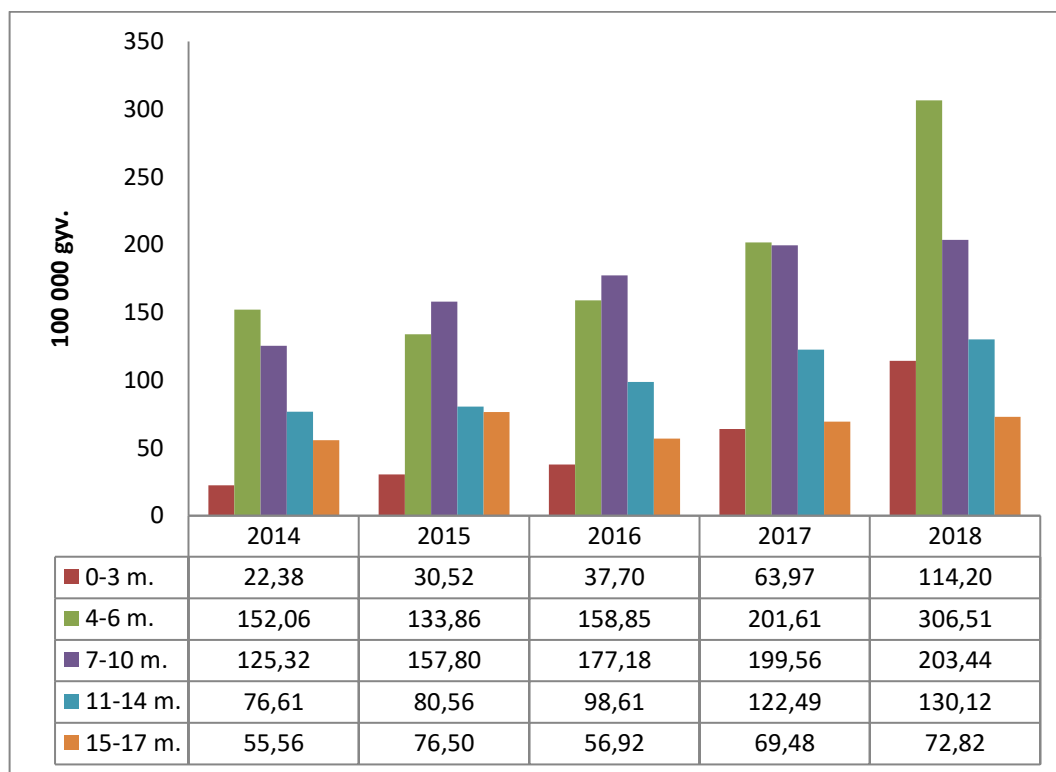
LIGOTUMAS VAIKYSTĖS AUTIZMU (F84.0)

Lietuvoje nuo 2014 m. iki 2018 m. 0–17 m. amžiaus asmenų, kuriems užregistruotas vaikystės autizmas, skaičius 100 000 gyv. išaugo du kartus, atitinkamai – nuo 82,49 iki 164,53 (abs. sk. – nuo 436 iki 825) (4 pav.). Visais analizuojamais metais berniukų rodiklis apie 4 kartus didesnis nei mergaičių.

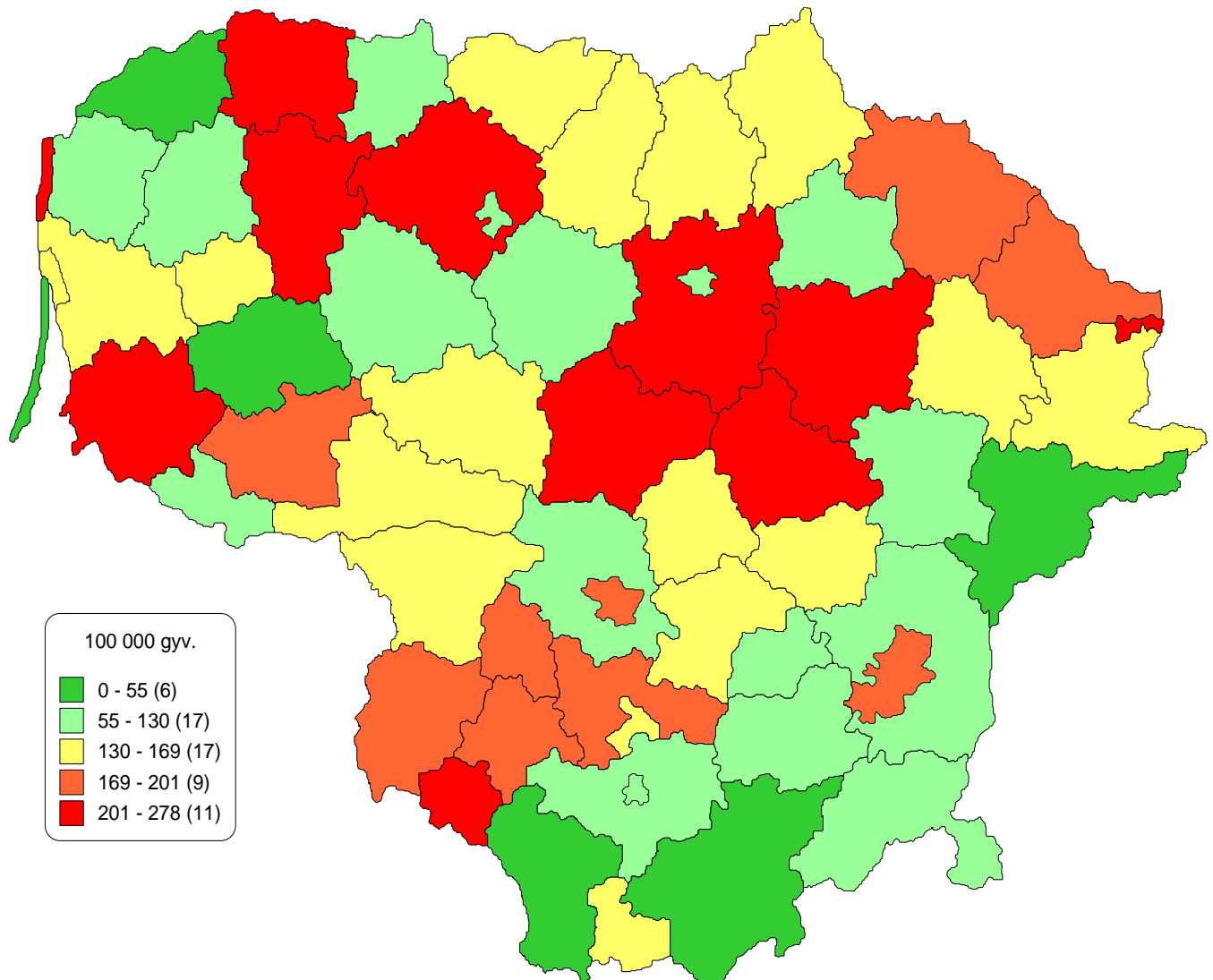
4 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas vaikystės autizmu (F84.0) Lietuvoje 2014–2018 m. pagal lytį (100 000 gyv.)

Analizuojant ligotumą pagal amžiaus grupes nustatyta, kad beveik visais metais daugiausia vaikystės autizmo atvejų buvo 4–6 amžiaus grupėje (išskyrus 2015 m. ir 2016 m., tais metais – 7–10 m. amžiaus grupėje) (5 pav.). Mažiausia – 0–3 m. amžiaus grupėje, išskyrus 2018 m. (tais metais – 15–17 m. amžiaus grupėje). Nuo 2014 m. iki 2018 m. didžiausias pokytis buvo 0–3 m. amžiaus grupėje (išaugo 5,1 karto), mažiausias – 15–17 m. amžiaus grupėje (išaugo 1,3 karto).

5 pav. Vaikų ligotumas vaikystės autizmu (F84.0) Lietuvoje 2014–2018 m. pagal amžiaus grupes (100 000 gyv.)

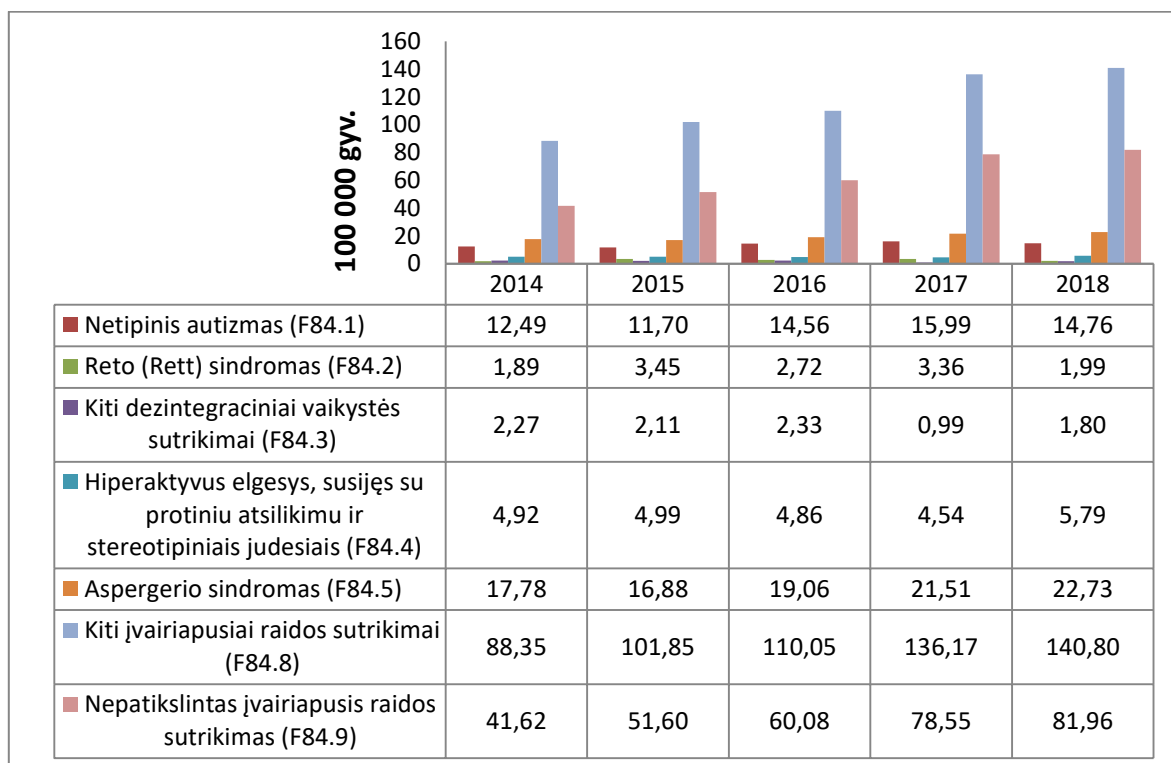
2018 m. didžiausias vaikų (0–17 m.) ligotumas vaikystės autizmu (F84.0) Palangos miesto savivaldybėje (277,89/100 000 gyv., abs. sk. – 7), mažiausias – Šiaulių rajono savivaldybėje (27,45/100 000 gyv., abs. sk. – 40) (6 pav.), o Neringos savivaldybėje tokių atvejų nebuvo. Išsamūs duomenys pateikti priede.

6 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas vaikystės autizmu (F84.0) Lietuvoje 2018 m. pagal savivaldybes (100 000 gyv.)

LIGOTUMAS ATSKIRAIS RAIDOS SUTRIKIMAIS (F84.1, F84.2, F84.3, F84.4, F84.5, F84.8, F84.9)

Apžvelgiant ligotumą atskirais įvairiapusiais raidos sutrikimais nustatyta, kad nuo 2014 m. iki 2018 m. 0–17 m. amžiaus asmenų ligotumas netipiniu autizmu (F84.1), aspergerio sindromu (F84.5), kitais įvairiapusiais raidos sutrikimais (F84.8) ir nepatikslintais raidos sutrikimais (F84.9) tolygiai didėjo (7 pav.). Labiausiai išaugo ligotumas nepatikslintais įvairiapusiais raidos sutrikimais, atitinkamai – 41,62 ir 81,96/100 000 gyv. Per penkerius metus mažiausias augimas Reto (Rett) sindromu – nuo 12,49 (2014 m.) iki 14,76 (2018 m.) 100 000 gyv. Analizuojamais metais Reto (Rett) sindromo (F84.2) ir hiperaktyvaus elgesio, susijusio su protiniu atsilikimu ir stereotipiniais judesiais (F84.4), ligotumo rodiklis kito netolygiai, tačiau, palyginus 2014 m. ir 2018 m., matomas rodiklio padidėjimas (atitinkamai – F84.2 buvo 1,89 ir 1,99/100 000 gyv., F84.4 – 4,92 ir 5,79). Per penkerius metus ligotumas kitais dezintegraciniais vaikystės sutrikimais (F84.3) sumažėjo nuo 2,27 (2018 m.) iki 1,80 (2014 m.).

7 pav. Vaikų (0–17 m.) ligotumas Lietuvoje 2014–2018 m. pagal sutrikimą (F84.1, F84.2, F84.3, F84.4, F84.5, F84.8, F84.9) (100 000 gyv.)

VAIKŲ (0–17 M.) LIGOTUMO ĮVAIRIAPUSIAIS RAIDOS SUTRIKIMAIS (F84) IR VAIKYSTĖS AUTIZMU (F84.0) LIETUVOJE 2018 M. PAGAL SAVIVALDYBES

SAVIVALDYBĖ	2018 m.			
	F84		F84.0	
	Atvejų sk.	Rodiklis 100 000 gyv.	Atvejų sk.	Rodiklis 100 000 gyv.
Iš viso Lietuvoje	1896	378,22	825	164,57
Akmenės r. sav.	8	243,46	4	121,73
Alytaus r. sav.	13	304,34	4	93,64
Alytaus m. sav.	33	408,87	9	111,51
Anykščių r. sav.	13	391,98	8	241,22
Birštono m. sav.	2	308,88	1	154,44
Biržų r. sav.	8	214,19	6	160,64
Druskininkų m. sav.	11	362,98	5	164,99
Elektrėnų m. sav.	15	370,51	3	74,10
Ignalinos r. sav.	6	282,15	3	141,08
Jonavos r. sav.	28	353,74	13	164,23
Joniškio r. sav.	14	392,82	6	168,35
Jurbarko r. sav.	12	267,02	7	155,76
Kaišiadorių r. sav.	17	346,66	7	142,74
Kalvarijos sav.	8	369,43	5	230,89
Kauno m. sav.	161	323,51	100	200,94
Kauno r. sav.	44	238,34	23	124,59
Kazlų Rūdos sav.	5	226,60	4	181,28
Kėdainių r. sav.	36	441,56	21	257,57
Kelmės r. sav.	7	164,28	4	93,87
Klaipėdos m. sav.	113	402,49	45	160,28
Klaipėdos r. sav.	58	509,04	17	149,20
Kretingos r. sav.	13	184,08	7	99,12
Kupiškio r. sav.	10	369,82	3	110,95
Lazdijų r. sav.	8	269,18	1	33,65
Marijampolės sav.	27	274,28	18	182,85
Mažeikių r. sav.	55	549,40	26	259,71
Molėtų r. sav.	9	353,50	2	78,55
Neringos sav.	0	0	0	0
Pagėgių sav.	2	138,94	1	69,47
Pakruojo r. sav.	13	391,45	5	150,56
Palangos m. sav.	11	436,68	7	277,89

2018 m.				
SAVIVALDYBĖ	F84		F84.0	
	Atvejų sk.	Rodiklis 100 000 gyv.	Atvejų sk.	Rodiklis 100 000 gyv.
Panevėžio r. sav.	18	290,25	5	80,63
Panevėžio m. sav.	86	586,83	33	225,18
Pasvalio r. sav.	18	436,42	6	145,47
Plungės r. sav.	15	240,83	7	112,39
Prienų r. sav.	17	390,31	8	183,68
Radviliškio r. sav.	12	184,66	8	123,11
Raseinių r. sav.	14	255,94	9	164,53
Rietavo m. sav.	3	216,84	2	144,56
Rokiškio r. sav.	17	386,14	8	181,71
Skuodo r. sav.	7	244,41	4	139,66
Šakių r. sav.	7	143,35	4	81,92
Šalčininkų r. sav.	19	309,02	6	97,58
Šiaulių m. sav.	87	508,58	40	233,83
Šiaulių r. sav.	13	178,41	2	27,45
Šilalės r. sav.	16	372,87	9	209,74
Šilutės r. sav.	26	355,51	12	164,08
Širvintų r. sav.	4	160,97	1	40,24
Švenčionių r. sav.	10	272,89	2	54,58
Tauragės r. sav.	23	334,11	13	188,84
Telšių r. sav.	30	410,54	18	246,32
Trakų r. sav.	18	303,49	7	118,02
Ukmergės r. sav.	19	351,43	14	258,95
Utenos r. sav.	21	385,96	8	147,03
Varėnos r. sav.	6	182,01	1	30,34
Vilkaviškio r. sav.	14	221,15	12	189,56
Vilniaus m. sav.	531	502,93	182	172,38
Vilniaus r. sav.	66	342,07	25	129,57
Visagino m. sav.	9	278,47	7	216,58
Zarasų r. sav.	7	297,05	4	169,74